

УДК 343.983:343.985:343.132:343.14

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.111>

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Дульський О.Л.,
доктор філософії (з права),
Заслужений юрист України,
адвокат,

докторант Національної академії внутрішніх справ

Дульський О.Л. Особливості криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Наукова стаття присвячена особливостям криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У ній розкриваються такі загальні поняття: криміналістичне забезпечення, негласні слідчі (розшукові) дії, криміналістична методика, зміст криміналістичного забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій.

Метою наукової статті є визначення особливостей криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

У ході дослідження було висвітлено елементи криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, таких як: техніко-, тактико- та методико-криміналістичне забезпечення. Зауважено, що тактика проведення негласних слідчих (розшукових) дій відіграє важливу роль під час розслідування кримінального провадження не лише як самостійний системний елемент криміналістичного забезпечення, а і як додатковий у системі слідчих (розшукових) дій, адже результати проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути основою для формування тактики слідчих (розшукових) дій. Також у статті наголошено, що наукові засади організації комплексного проведення негласних слідчих (розшукових) дій в межах конкретного кримінального провадження, а також організації проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій і становлять зміст криміналістичної методики проведення вказаної категорії процесуальних дій.

Автор дійшов висновку, що особливостями криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є те, що: 1) відбувається поєднання не лише кримінального процесуального та криміналістичного аспектів, а і оперативно-розшукового, які знаходяться у взаємозв'язку між собою; 2) відомості про криміналістичну

техніку, криміналістичну тактику та методику проведення негласних слідчих (розшукових) дій становлять інформацію з обмеженим доступом.

Ключові слова: криміналістична техніка, криміналістична тактика, криміналістична методика, державна таємниця, кримінальне провадження, кримінальне правопорушення.

Dulskiy O. Features of forensic supporting for evidence collection during covert undercover investigative (detective) actions.

The scientific article is devoted to the specifics of forensic evidence collection during undercover investigative (detective) actions. It reveals the following general concepts: forensic support, covert investigative (detective) actions, forensic methodology, content of forensic support for covert investigative (detective) actions.

The purpose of the scientific article is to determine the specifics of forensic evidence collection during covert investigative (detective) activities.

The article highlights the elements of forensic support for evidence collection during covert investigative (detective) actions, such as: technical, tactical, and methodological forensic support. It is noted that the tactics of conducting undercover investigative (detective) actions play an important role during the investigation of criminal proceedings not only as an independent systemic element of forensic support, but also as an additional one in the system of investigative (detective) actions, because the results of conducting undercover investigative (detective) actions can be the basis for the formation of the tactics of investigative (detective) actions. The article also emphasizes that the scientific principles of the organization of the complex conduct of undercover investigative (detective) actions within the framework of a specific criminal proceeding, as well as the organization of the implementation of specific undercover investigative (detective) actions constitute the content of the forensic methodology of conducting the specified category of procedural actions.

The author came to the conclusion that the features of forensic support for evidence

collection during covert investigative (detective) actions are that: 1) there is a combination of criminal procedural and forensic aspects, and also operational and investigative aspects, which are interconnected; 2) information about forensic techniques, forensic tactics and methods of conducting covert investigative (detective) actions constitute information with limited access.

Key words: criminalistical techniques, forensic tactics, forensic methods, state secret, criminal proceedings, criminal offense, crime.

Постановка проблеми. У сучасному світі, де кримінальні правопорушення стають все більш складними та витонченими, необхідність ефективного збирання доказів для успішного розслідування кримінальних проваджень стає вкрай важливою. З моменту вчинення кримінального правопорушення і до направлення обвинувального акту в суд слідчим доводиться пройти складний шлях збору, аналізу та представлення доказів, які б дозволили встановити всі обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, виконавши його завдання. У цьому контексті, негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД), що включають в себе використання технік та методів, необхідних для отримання важливої інформації в умовах обмеженого доступу та підвищеної конфіденційності, набувають особливої актуальності.

Мета дослідження. Визначити особливості криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення НСРД.

Стан опрацювання проблематики. Дослідженням НСРД, які частково звертали увагу і на криміналістичне їх забезпечення, займалися такі українські вчені як: О.П. Бабіков, В.І. Василичук, М.Л. Грібов, О.І. Козаченко, В.А. Колесник, Д.Й. Нікіфорчук, М.А. Погорецький, О.М. Сало, С.Р. Тагієв та інші. Водночас, досі не було висвітлено особливостей криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення НСРД із застосуванням системного підходу.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи питання криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення НСРД, слід розпочати із висвітлення основ криміналістичного забезпечення.

Наразі у науці немає єдиної думки щодо визначення поняття «криміналістичне забезпечення». Відповідно до Великої української юридичної енциклопедії, криміналістичне забезпечення – це «процес створення й надання наукових та апробованих судово-слідчою практикою засобів (техніко-криміналістичних, організаційно-тактичних, методико-криміналістичних, інформаційних, попереджувально-профілактичних), що використовуються працівниками органів кримінальної юстиції на основі отриманих ними

знань та вмінь, відповідно до загальних засад і завдань кримінального провадження з метою протидії злочинам» [1, с. 284]. Водночас, вимушені констатувати, що тлумачення цього терміну потребує перегляду, оскільки застосовані такі його складові як: «слідчо-судова практика» (наразі є практика різних суб'єктів, в тому числі і оперативних співробітників, детективів, дізнавачів тощо); злочин (відповідно до ст. 12 КК України застосовується поняття кримінальне правопорушення, що включає в себе як злочини, так і кримінальні проступки); наявність таких видів судово-слідчих засобів: «Техніко-криміналістичні, організаційно-тактичні, методико-криміналістичні, інформаційні, попереджувально-профілактичні», – є дискусійним.

Тому, вважаємо за доцільне розглянути поняття «забезпечення» та «криміналістика» з метою формулювання актуального на даному етапі розвитку науки і практики визначення.

Відповідно до «Академічного тлумачного словника української мови», термін «забезпечувати – 1. Постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах / Надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування. 2. Створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось...» [2].

Криміналістика, згідно тлумачення В.Ю. Шепітька за змістом «Юридичної енциклопедії» – самостійна галузь наукового знання; наука про закономірності злочинної діяльності та її відображення в джерелах інформації, які слугують основою для розроблення засобів, прийомів і методів збирання дослідження, оцінки та використання доказів із метою розкриття, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинам... Криміналістику можна розглядати у трьох аспектах: як науку, як навчальний курс і як практичну діяльність у боротьбі із злочинністю [1, с. 428]. Очевидно, що у нашому випадку поняття «криміналістика» потрібно розглядати, передусім, у контексті практичної діяльності. Зважаючи на тлумачення цих двох понять, можемо зазначити, що криміналістичне забезпечення направлене на задоволення потреб практичної діяльності уповноважених осіб, надаючи їм в достатній кількості певні засоби, методи, пропонуючи прийоми та створюючи надійні умови для успішної їх діяльності з виконання завдань кримінального провадження.

Як було відзначено, криміналістика є тією наукою, яка виконує забезпечувальну функцію у кримінальному провадженні та є «праксеологією кримінального процесу» [3, с. 191].

Аналіз наукових джерел свідчить [4, с. 42; 5, с. 40; 6, с. 113], що окремі вчені (І.І. Дановська, О.О. Гришков, Ж.В. Удовенко та ін.) виділяють такі складові криміналістичного забезпечення:

техніко-криміналістичні, організаційно-тактичні, методико-криміналістичні, інформаційні, попереджувально-профілактичні. Інші звужують це поняття лише до техніко-криміналістичного забезпечення. На наше переконання, такі думки є хибними. Адже в цьому питанні справедливо підтримати науковицю Ю.М. Черноус [7, с. 149–155], яка засвідчила на таких складових криміналістичного забезпечення як: криміналістична техніка, криміналістична тактика та криміналістична методика.

Така точка зору підтверджується, в першу чергу, тлумаченням системи науки криміналістики. Найчисельніша група вчених є прихильниками класичної чотириелементної побудови системи науки криміналістики (1) загальна теорія криміналістики, 2) криміналістична техніка, 3) криміналістична тактика, 4) криміналістична методика) [8, с. 41]. Своєю чергою, так як криміналістичне забезпечення направлене на вирішення практичних завдань уповноважених суб'єктів під час розслідування та профілактики кримінальних правопорушень, то тільки криміналістична техніка, тактика і методика безпосередньо сприяє їх вирішенню. Щодо загальної теорії криміналістики, то вона направлена на задоволення потреб криміналістики як науки, тому вона і не є безпосередньою складовою криміналістичного забезпечення, а є підґрунтям вказаної наукової та практичної категорії. Водночас, її знання сприяють опануванню знаннями з інших зазначених складових криміналістики, що і є власне складовими криміналістичного забезпечення. По-друге, заходи інформаційного забезпечення, які ще розглядаються криміналістичною або кримінальною реєстрацією, входять до техніко-криміналістичного забезпечення (криміналістична техніка), про що свідчать наукові погляди різних криміналістичних наукових шкіл (Одеської юридичної академії, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національної академії внутрішніх справ) [9, с. 232–238; 10, с. 200–214; 8, с. 353–372]. Що ж до виділення попереджувально-профілактичної складової криміналістичного забезпечення, то вона змістовно входить до криміналістичної методики [9, с. 347–552; 11, с. 328; 8, с. 567–714].

Загалом, як слушно зауважила Ю.М. Черноус, криміналістичне забезпечення – це створення умов готовності й реалізації методів, засобів, прийомів криміналістичної техніки, криміналістичної тактики та криміналістичної методики, що ґрунтуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики й спрямовані на виконання завдань розкриття, розслідування та попередження злочинів [7, с. 149–155]. Така думка видається досить аргументованою, тому ми її підтримуємо та використовуємо як основу під час дослідження.

Що ж до збирання доказів, то слід погодитись із О.В. Капліною, що цей процес є складною комплексною діяльністю суб'єктів доказування з їх виявлення, витребування, отримання, закріплення, збереження у встановленому порядку [12, с. 223]. Відповідно до ч. 2 ст. 93 Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року (далі – КПК України) слідчий, як ключовий суб'єкт сторони обвинувачення, уповноважений збирати докази, зокрема, шляхом проведення НСРД. Надання таких повноважень слідчому сприяє ефективності досудового розслідування та забезпечує виконання завдань кримінального провадження.

Згідно із ч. 1 ст. 246 КПК України НСРД – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України, а відповідно до ч. 1 ст. 223 слідчими (розшуковим) діями є дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [13].

Відповідно до ч. 2 та 3 ст. 246 КПК України НСРД проводяться у випадках, якщо відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Рішення про проведення НСРД приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК України, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором. Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних НСРД та отримані результати. Прокурор має право заборонити проведення або припинити подальше проведення НСРД [13].

Негласність слідчих (розшукових) дій означає особливий порядок їх підготовки, проведення, фіксації та зберігання і використання отриманих результатів у режимі прихованості до певного часу від інших осіб, які не причетні до їх проведення. Утаємниченими такі відомості мають бути не лише від осіб, стосовно яких проводяться ці дії, а й від будь-яких інших осіб, зокрема й співробітників органів досудового розслідування, оперативних підрозділів, адвокатів, пересічних громадян тощо, які не залучені до підготовки та проведення конкретних НСРД, навіть якщо вони беруть участь в інших заходах із проведення досудового розслідування чи в інших НСРД у конкретному кримінальному провадженні [14, с. 8].

Ключова увага у науковій статті приділена слідчому, адже саме він відповідно до ч. 6 ст. 246 КПК України уповноважений проводити НСРД або доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам, визначеним у цій частині статті [11]. Тобто він може: 1) самостій-

но провести конкретну НСРД; 2) провести НСРД разом із працівниками оперативних підрозділів, доручивши їм проведення певної НСРД; 3) доручити проведення НСРД оперативному підрозділу. На противагу вказаному, слушно зазначити, що аналіз положень КПК України свідчить, що прокурор не наділений повноваженнями проводити НСРД, хоч і має право проводити слідчі (розшукові) дії.

Зважаючи на те, що довгий час НСРД застосовувались лише в межах оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) як оперативно-розшукові заходи та лише з прийняттям нового КПК України (з квітня 2012 року) вони набули сучасної форми, то для висвітлення особливостей проведення окремих НСРД необхідно звертатися до надбання такої науки як «оперативно-розшукова діяльність».

Як слушно зауважує М.Л. Грібов, до змісту криміналістичного забезпечення НСРД слід відносити: «1) наукове вивчення сутності та практики проведення НСРД на предмет виявлення шляхів підвищення ефективності; 2) розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення тактики й методики НСРД, а також використовуваної при їх проведенні техніки та прийомів її використання, що ґрунтуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та оперативно-розшукової діяльності; 3) апробація та впровадження цих рекомендацій у практичну діяльність; 4) підготовка та підвищення кваліфікації кадрів (слідчих та оперативних працівників) до проведення НСРД через формування у них відповідних професійних компетентностей» [15, с. 37].

Методами проведення НСРД є сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дозволяють у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома [16].

Зважаючи на загальну систему криміналістичного забезпечення із практичної точки зору, тобто техніко-, тактико- та методико- криміналістичне забезпечення, – зупинимось детальніше на цих елементах в поєднанні із НСРД.

Розпочинаючи із техніко-криміналістичного забезпечення, слід зауважити, що його науковці розглядають у двох площинах. У науковій – це система наукових положень щодо застосування технічних засобів та використання одержаних результатів. Науковий аспект передбачає формування системи техніко-криміналістичних рекомендацій, які адресуються уповноваженим суб'єктам (слідчим, спеціалістам, експертам тощо). У практичній – техніко-криміналістичне забезпечення є сукупністю пристроїв, інструментів, пристосувань, які застосовуються при

виконанні слідчих, оперативних і експертних дій [17, с. 216].

Враховуючи те, що проведення оперативно-розшукових заходів є подібним до НСРД, то їх слід розглядати паралельно, навіть під час розгляду техніко-криміналістичного забезпечення НСРД.

В оперативно-розшуковій діяльності, говорячи за її технічне забезпечення, вживаються такі терміни, як: «технічні засоби», «оперативно-технічні засоби» (Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року), «спеціальні технічні засоби», «спеціальна техніка». Що ж до технічних засобів, які застосовуються під час проведення НСРД, то тут слід зазначити, що відповідно до ст.ст. 256, 263, 266, 267, 268, 269, 273 КПК України до таких засобів відносяться: «несправжні (імітаційні) засоби», «ідентифіковані (помічені) засоби», «технічні засоби» тощо. З цього приводу М.Л. Грібов влучно зауважив, що в межах ст. 273 КПК України потрібно передбачити усі види використовуваної техніки з урахуванням того, що під час НСРД застосовують не лише пристрої та прилади, що мають специфічні конструктивні ознаки або властивості, які вказують на їх призначення для негласного отримання інформації, а й побутову та іншу апаратуру. Таку апаратуру в ОРД вважають складовою частиною оперативної техніки через специфічні прийоми її застосування, притаманні ОРД. Ним було запропоновано передбачити у вказаній статті КПК України наступне: «уповноважені оперативні підрозділи, виконуючи доручення слідчого, прокурора, можуть використовувати наявні у них оперативно-технічні засоби, якщо вони відповідають вимогам цього Кодексу щодо засобів, які використовуються при проведенні НСРД» [15, с. 39].

Як слушно зауважила Ю.М. Черноус, завданням техніко-криміналістичного забезпечення є: фіксація перебігу та результатів проведення процесуальних, слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, а з тактичною метою – подолання протидії розслідуванню кримінального правопорушення; виявлення, фіксації, збирання, дослідження слідів кримінального правопорушення, інших речових доказів; ведення систем кримінальної реєстрації, а також криміналістичних обліків; проведення судових експертиз [17, с. 215-216].

Звертаючи увагу на тактико-криміналістичне забезпечення НСРД, слід засвідчити, що відомості про факт або методи їх проведення відносяться до інформації з обмеженим доступом (Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року [18]), що становить державну таємницю зі ступенем секретності – «таємно» (Закон України «Про державну

таємницю» від 21 січня 1994 року [19], Наказ Служби безпеки України № 383 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю» [20]).

Цікавим видається те, що суб'єктами використання криміналістичної тактики є широке коло уповноважених осіб, таких як слідчий, дізнавач, прокурор, захисник, оперативні підрозділи (за дорученням), проте, якщо ми говоримо за тактику проведення НСРД, то такими суб'єктами є лише слідчий та оперативні підрозділи.

Криміналістична тактика спрямована на подолання протидії, що, окрім конспірації, має інші форми (підкуп, шантаж (у т.ч. адміністративний тиск), фізичне усунення, а також викрадення та (або) знищення отриманих слідством доказів тощо). Із запровадженням інституту НСРД ознакою криміналістичної тактики не можна вважати здійснення впливу суб'єкта на психіку об'єкта з метою спонукання його до певних дій, зумовлених рішенням завдань кримінального судочинства, оскільки значна частина НСРД не передбачає такого впливу [15, с. 38].

Тактика проведення НСРД відіграє важливу роль і під час розслідування кримінального провадження не лише як самостійний системний елемент криміналістичного забезпечення, а і як додатковий у системі слідчих (розшукових) дій, адже результати проведення НСРД можуть виступати основою для формування тактики слідчих (розшукових) дій. З цього приводу Д.Б. Сергєєва зауважила, що тактичні прийоми, засновані на негласній інформації, повинні бути узгоджені з оперативним працівником або іншим суб'єктом проведення НСРД. Інакше дії слідчого можуть призвести до небажаних наслідків, наприклад, до розшифрування негласного співробітника [21, с. 100].

Необхідно погодитись із твердженням, що «у частині проведення НСРД криміналістична тактика має бути сформована на основі оперативно-розшукової з урахуванням мети, завдань та юридичних умов діяльності з розслідування злочинів» [15, с. 38].

Вважаємо за необхідне зупинитись і на практиці Європейського суду з прав людини, адже рішення цього суду нині набули особливого авторитету, в тому числі і в питаннях проведення НСРД. Висвітлені в рішеннях Європейського суду з прав людини кримінально-процесуальні аспекти (відповідність норм кримінального процесуального законодавства України нормам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 року та її протоколів; вимоги до проведення процесуальних дій) мають імперативний характер на території України, про що свідчить аналіз українського законодавства [22, с. 189; 23, с. 39-40]. З аналізу рішень Європейського суду

з прав людини випливає [24; 25], що у них висвітлюються і питання щодо використання результатів НСРД у кримінальному провадженні, в тому числі і під час проведення різного роду процесуальних дій, що теж свого роду є тактичним аспектом. Такі знання є необхідними для уповноважених суб'єктів органів досудового розслідування.

Не можемо оминати увагою і третю складову криміналістичного забезпечення – криміналістична методика. Її актуальність викликана декількома причинами: 1) внаслідок зміни суспільно-економічних відносин з'явилися нові види кримінальних правопорушень, набули поширення організовані злочинні формування, зростає та зміцніла професійна і рецидивна злочинність, що викликало необхідність наукової розробки нових і значного оновлення наявних окремих методик розслідування; 2) теоретичні основи криміналістичної методики значний час комплексно і різносторонньо не розроблялись, що можна пояснити накопиченням, осмисленням, переробкою та адаптацією знань зі сфери філософії, кібернетики, теорії управління і теорії інформації, праксеології та інших природничих і гуманітарних наук, що зумовило розширення, оновлення, перегляд та систематизацію понятійного апарату цього розділу криміналістики; 3) окремі наявні методики мали різну, інколи недостатньо продуману структуру, що позначалося і на їх змісті, сприйнятті, теоретичному осмисленні та ефективності практичного застосування [26, с. 176].

Як слушно зауважив Б.В. Щур, нині наукові дослідження з криміналістичної методики повинні проводитись за такими напрямками: а) подальше формування методологічних засад криміналістичної методики (її загальних положень, тобто концептуальних підходів, принципів, функцій, структури тощо); б) пропонування окремих засобів криміналістичної методики (методів, приймів, технологій, рекомендацій тощо); в) створення окремих криміналістичних методик (щодо категорій, видів, підвидів злочинів та кримінальних проступків); г) розроблення криміналістичних методик щодо різних видів діяльності (слідчої, судової, прокурорської, адвокатської) тощо [27, с. 25].

Нині криміналістичну методику визначають як «завершальний розділ науки криміналістики, що представляє собою систему наукових положень і сформованих на їх основі практичних рекомендацій, що забезпечують ефективність діяльності слідчого та інших компетентних суб'єктів з розслідування та попередження окремих видів кримінальних правопорушень» [8, с. 569]. Тому вона враховує інші дві складові криміналістичного забезпечення: техніко- та тактико-криміналістичне забезпечення.

Що ж до криміналістичної методики проведення НСРД слідчим, то наукові засади організації комплексного проведення НСРД в межах конкретного кримінального провадження, а також організації проведення конкретних НСРД і становлять зміст криміналістичної методики проведення даної категорії процесуальних дій [15, с. 38].

Аналіз кримінального процесуального законодавства та практичної діяльності слідчих свідчить, що методико-криміналістичне забезпечення збирання доказів під час проведення НСРД відбувається слідчим як самостійно, опосередковано (доручаючи проведення НСРД оперативним підрозділам), так і у змішаному форматі (безпосередня участь слідчого і оперативних підрозділів). Формування криміналістичної методики НСРД відбувається також зважаючи на окрему категорію осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (неповнолітні, рецидивісти, правоохоронці), або за родовим об'єктом кримінального правопорушення тощо.

Висновки. Таким чином, особливостями криміналістичного забезпечення збирання доказів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є те, що: 1) відбувається поєднання не лише кримінального процесуального та криміналістичного аспектів, а і оперативно-розшукового, які знаходяться у взаємозв'язку між собою; 2) відомості про криміналістичну техніку, криміналістичну тактику та методику проведення негласних слідчих (розшукових) дій становлять інформацію з обмеженим доступом (таємну інформацію).

Незважаючи на те, що інформація про криміналістичне забезпечення збирання доказів слідчим шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій є таємною, вона, за певних умов, відповідно до кримінального процесуального законодавства України підлягає розсекреченню, а отриманий результат завдяки проведенню негласних слідчих (розшукових) дій в сукупності з іншими джерелами доказів – формує надійну доказову базу у кримінальному провадженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2016. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол. : В.Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2018. 952 с.
2. Словник української мови : в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні ; редкол.: І.К. Білодід (голова) та ін. Т. 3 : за ред. Г.М. Гнатюк,

- Т.К. Черторизька. Київ : Наук. думка. 1972. 744 с.
3. Процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням: організаційно-правові та криміналістичні основи: наук.-практ. посіб. / ред. кол. : І.М. Козьяков, В.Т. Маляренко, Г.П. Середя та ін. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2014. 750 с.
 4. Дановська І.І. Криміналістичне забезпечення слідчої діяльності в органах внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ. 2012. 16 с.
 5. Гришков О.О. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів у сфері охорони здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ. 2020. 228 с.
 6. Удовенко Ж.В. Криміналістичне забезпечення процесу доказування на досудовому слідстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ. 2004. 205 с.
 7. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення як наукова категорія та практичне завдання криміналістики. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2012. № 1. С. 149–155.
 8. Криміналістика : підручник / В.В. Пясковський, Ю.М. Черноус, А.В. Самодін та ін. ; за заг. ред. В.В. Пясковського / 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Право, 2020. 752 с.
 9. Криміналістика: підручник / за ред. В.В. Тіщенко. Одеса : «Гельветика», 2017. 556 с.
 10. Криміналістика : підручник : у 2 т. / В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. ; за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право. Т. 1. 2019. 456 с.
 11. Криміналістика : підручник : у 2 т. / В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. ; за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право. Т. 2. 2019. 328 с.
 12. Капліна О. Збирання доказів сторонами кримінального провадження. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Одеса, 2013 р.). ОДУВС, Одеса, 2013. С. 223–229.
 13. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
 14. Колесник В.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення : наук.-практ. посіб. Київ : Прецедент, 2014. 135 с.

15. Грібов М.Л. Зміст та основні напрями криміналістичного забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. № 1. 2017. С. 35–41. URL : https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2017_Gribov.pdf.
16. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України [...] від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>.
17. Черноус Ю.М. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів. *Право і суспільство*. 2011. № 6. С. 213–217.
18. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
19. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
20. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Служби безпеки України від 23 груд. 2020 р. № 383. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>.
21. Сергеева Д.Б. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій для організаційно-тактичного забезпечення досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. № 1. 2016. С. 95–104. URL : https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2016_Sergeeva.pdf.
22. Гвоздюк В.В. Тактика проведення слідчих (розшукових) дій з урахуванням практики Європейського суду з прав людини : дис. ... доктора філософії: 081 – Право. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2021. 294 с. URL : http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/19896/5/dysert_hvozdiuk.pdf.
23. Черноус Ю.М., Гвоздюк В.В. Методологічні засади використання практики Європейського суду з прав людини у тактиці проведення слідчих (розшукових) дій. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 2 (22). 2021. С. 38–47. doi: <https://doi.org/10.33270/022122202.38>.
24. Case of Doorson v. the Netherlands (Application no. 20524/92) : Judgment European Court of Human Rights, 26 March 1996. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57972>.
25. Case of Klass and others v. Germany (Application no. 5029/71) : Judgment European Court of Human Rights, 6 September 1978. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57510>.
26. Тищенко В.В. Сучасний стан і деякі проблеми розвитку криміналістичної методики розслідування злочинів. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 170–180.
27. Щур Б.В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик : монографія. Харків : Харків юридичний, 2010. 320 с.